

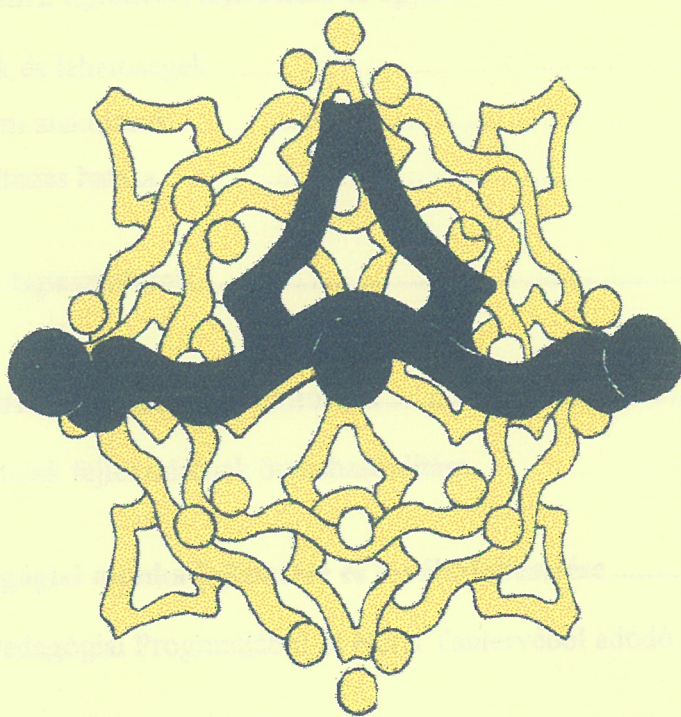
Láródolgozat

Nádas Pál
1998

„A HÁZ”

(Egy megvalósult fejlesztés leírása)

Esettanulmány

Közoktatási vezető szakirányú továbbképzés

Konzulens:
Barlai Róbertné

Készítette:
Nádas Pál

Tartalom

Előszó	5
A kezdet.....	7
Mit jelent a halmozottan sérült mozgáskorlátozottság?.....	8
Társadalompolitikai összefüggések	10
A környezeti kultúra fejlődése, fejlesztése és egymásrahatása	11
Felismerések és lehetőségek	11
Belső tartalmi alakulások.....	11
Rendszerváltozás hatása.....	13
Hazai és külföldi tapasztalatok.....	17
A szolgáltatás feltételrendszerének változása	21
Tárgyi feltételek fejlesztésének összehasonlítása.....	21
A tartalmi, pedagógiai munka fejlesztése és továbbfejlesztése	26
A tagozat Pedagógiai Programjából és Helyi Tantervéből adódó fejlesztések.....	26
Az emberi erőforrások alakulása és fejlesztése.....	33
A személyzet megtartása, megerősítése, verbuválása, toborzása.....	36
A költségvetés fejlesztése	39
A „Csillagház” arculatterve	41

Összegzés.....	44
A „Csillagház” alkotói	46
Köszönet.....	47
Irodalomjegyzék	49
Mellékletek	
Fotók	
Videófelvétel	

*„A fizikailag, értelmileg, szociálisan hátrányban lévő gyermekeknek meg kell kapniuk azt a speciális képzést, nevelést és gondozást, amelyet állapotuk és helyzetük megkíván.”**

Fotó: Pintér Márta

* Az ENSZ gyermekek jogairól való deklarációjának 5. alapelve

Előszó

Aki elolvassa e dolgozatot, megismerkedhet a halmozottan mozgáskorlátozott gyermekek oktatása- nevelése- és a mozgásfejlesztésének fejlődésével. Ezen belül ismereteket gyűjthet a Mozgásjavító Általános Iskola és Diákotthon tagiskolájának a „CSILLAGHÁZ”-nak a létrejöttéről.

Azért választottam e ház megszületésének leírását a záródolgozatom témájául, mert ez a munka számomra közel 10 éven keresztül tartó innovációs munkát jelentett, lehetőséget kaptam: Iskolát építhettem.

A ház – a „Csillagház” – elkészült, és most megkísérlem létrejöttének folyamatát papírra vetni.

E záródolgozat elkészítésének nem csak az a célja, hogy a tanulmányom befejezésének kézzel fogható dokumentuma legyen, hanem egyben járuljon hozzá, és rögzítse a gyógypedagógia történeti fejlődésének e jeles pillanatát, hiszen ez szakmatörténelmi eseménynek számít.

Az események, tények, történetiségének hű követése során ugyanakkor nyilvánvalóvá válik az is, hogy a fejlődés a mozgáskorlátozottak ügyében sem egyenes vonalú. A társadalmi, történelmi körülmények szüntelen hatása, változása stagnálásokat, kitöréseket, visszalépéseket is okoz.

A „Csillagház” megszületése a fejlődés igen jelentős állomása, de az érintett gyermekek és fiatalok iskoláztatásának, nevelésének, fejlesztésének, képzésének, egészségügyi ellátásának, munkába állásának helyzetét korántsem oldja meg. Kevesek problémáját van hivatva enyhíteni, és mint egy első gyöngyszem, kezdete lehet az ilyen, és ehhez hasonló speciális iskolák megszületésének.

Böhm András

N. Pál és csapatának

Serleg

Segíteni és adni, adni,
nem csak élni s élni hagyni!
Szüntelen jóval győzni a rosszat,
melyhez az ép szív hozzá nem szokhat.
Művelni nap-nap piciny csodákat,
sosem sokallva értük az árat,
bajokat, hátrányt előnyre váltva,
soha feladva, doha kiszállva.
Sok leleménnyel, fátummal víni
távoli célt is elérni, hinni.
Nem csak élni, élve hagyva:
segítve,
ahhoz esélyt is adva!
Küzd, izgul értük,
gondoktól lázas,
várja,
rút kiskacsáit, partra a nádas.

1998. április 20.

*„Az a végtelen szeretet, mely az emberek szívében honol, s mely segítségére siet a szűkölködőnek és felemeli a süllyedőt, mely dicsőséget nem hajhászva, elismerést, hálát és köszönetet nem remélve, tisztán kötelességből teljesíti a jót, teremtetten meg hazánkba a... „**

A kezdet

A századforduló tájékán Európa számos országában, így Magyarországon is elkezdének foglalkozni a fogyatékos gyermekek és felnőttek oktatásának-nevelésének és képzésének ügyével. A kor jellemzője, hogy felismeri azt a tényt, miszerint a fogyatékos gyermekek (siketek, vakok, nyomorékok, stb.) oktatását-nevelését meg kell oldani, hiszen mindezidáig ők ki voltak rekesztve a képzés köréből. A jó szándékú polgárok kezdeményezésére otthonok, illetve menhelyek épülnek Európa szerte. Így történt ez Magyarországon is. 1903-ban a Deák Ferenc Szabadkőműves Páholy tagsága létrehozta a Nyomorék Gyermekek Egyletét és Menhelyét. Az 1930-as évekre az otthonban folyó szakmai munka Európa hírvé fejlődött, mivel egyetlen szervezeti egységen belül valósította meg a **tanítást**, a **gyógyítást** és a **képzést**.

Az akkor már „Nyomorék Gyermekek Országos Otthona” nevet viselő intézményben a nyolc osztályos elemi iskoláztatás mellett a kórházi ellátást, a műtétekkel segített rehabilitációt, valamint a nyolc szakmában történő szakképzést közel 150 gyermek részére biztosították.

Egészen az 1950-es évekig a Dr. Pető András által létrehozott intézmény megszületéséig Magyarországon ez volt az egyetlen olyan intézmény, ahol mozgásukban korlátozott „nyomorék” gyermekek tanulhattak. Az 1930-as évekhez viszonyítva, majd a háború utáni időszakhoz képest, az 50-60-70-es években

* Rothfeld Richárd: Deák Ferenc Szabadkőműves Páholy évkönyve 1902.

Kilenc év a mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában

folyamatosan változik a mozgáskorlátozott gyermekek diagnózis szerinti megoszlása. Míg a 30-as években a végtaghiányos (született és háborús sérültek) jelentették a többség sérülését, addig a 60-70-es évekre a gyermekkénulás okozta és a központi idegrendszer sérülése miatti mozgáskorlátozottság a domináns. Erre az utóbbi korszakra tehető, hogy a legkevésbé sérült, mozgáskorlátozott gyermekek és a Heine-Medin járvány okozta gyermekkénultak nagy köre nem a speciális ellátást keresik, hanem visszatérnek a betegség előtti iskolájukba. Kezdetét veszi a mozgáskorlátozott gyermekek spontán integrációja a többségi vagy lakóhelyi iskolákban. E korszakra jellemző az is, hogy a halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek számára még nincs fejlesztő program és az előbb említett egyik intézménytípus sem fogadja őket.

Mit jelent a halmozottan sérült mozgáskorlátozottság?

*„A halmozott fogyatékoság olyan állapotot jelent, amelyben különböző társult formában van jelen: az értelmi képességek, a mozgásfunkciók, a verbális kommunikáció, a látás, hallás, valamint más megismerési funkciók, esetenként személyiség és viselkedés zavara.”**

A 60-as 70-es években a már meglévő speciális intézményesített rendszer (egészségügy – oktatásügy) nem tud megoldást, orvoslást, fejlesztést találni a halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek számára. Az európai hírnévnek örvendő konduktív módszer vezetője sem találja meg a kulcsot e sérültségi csoporthoz. A gyógypedagógia elmélete és gyakorlata egyaránt azt állítja még, hogy vannak olyan fogyatékoságban szenvedő gyerekek, akik képezhetetlenek. A két nagy szakmai fellegvár csatározása nem kedvezett a halmozottan sérült, „képezhetetlen” gyermekek iskoláztatásának.

Őket, akik súlyos mozgáskorlátozottak és/vagy társuló rendellenességük miatt és következtében nem vettek föl a többségi, de a speciális oktatási intézmények egyikébe

* Fogyatékos tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve. MKM 1997 (22. old)

sem, a szakszerű ellátás hiányában, egészségügyi gyermekotthonokban vagy a családban, fejlesztés-oktatás hiányában nőttek fel és lettek felnőttek.

Ebben a helyzetben keresi gyermekének fejlesztési lehetőségét Csávás Dezsőné gyógypedagógus, aki saját otthonában kezdi meg néhány súlyos halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermek mozgás, értelmi, beszéd, és korrekciós fejlesztését. Ezt a próbálkozást karolja fel 1970-től a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola. Javaslata 3 éves kísérleti oktatás megszervezésére nyílik lehetőség. A kísérleti program az 1972-73-as tanévre készült el. E komplex gyógypedagógiai terv meghatározta az oktatási kísérlet személyi és tárgyi feltételeit, valamint programot adott az oktató-nevelő munkához. A program kiterjedt a motoros funkciók fejlesztésére, a beszédterápiára, a képességfejlesztésre, az ismeretek bővítésére, a személyiségzavarok, és az önállóság kifejlesztésére. E program lehetőséget teremtett a komplex fejlesztő metodika kidolgozására is, és mód nyílt olyan pszichológiai vizsgáló módszerek kidolgozásra, amelyek a mozgás és beszédserülés miatt nehezített kommunikációból fakadó akadályokat elhárították e gyermekcsoport vizsgálatánál.

A gyermekek sokoldalú fejlesztésének érdekében a kísérleti programban felhasználták és alkalmazták a *(Meixner I.)* dyslexia prevenciós eljárást, az *(M. Frostig)* vizuális észlelést fejlesztő programját a *(Bobath)* módszert, valamint *(Circkmez)* rágás és evés terápiás módszerét. A terápiás jellegű foglalkozások a közismereti órák, és a napközis foglalkozások ritmikusan váltották egymást az iskolaotthonos rendszerű fejlesztésben.

Megvalósult, és a mai napig is alkalmazott eljárásként működik, hogy az oktatás-nevelés folyamatában megtalálhatóak a terápiás elemek, illetve a terápiás jellegű foglalkozások kezelésének folyamatában megjelennek a nevelés és az oktatás technikai, módszerbeli, didaktikai stb. elemei.

A hivatalos oktatás és fejlesztés 1973. februárjában nyolc gyermekkel a Budapest III. kerületi Kisegítő Iskola (Raktár u.) kihelyezett osztályaként Csillaghegyen a Ráby M. u. 16. sz. alatt megkezdődött. Újabb tanulócsoporttal 1974-ben, majd 1975-ben és 1977-ben gyarapodtak. Az engedélyezett kísérlet 1976-ban lezárult, és az újabb kísérleti engedély már a felső tagozat (5-8 osztályosok) programját készítette elő. A teljes kísérlet lezárultával 1980-81-es tanévre az elmélet és gyakorlat tapasztalata alapján

bizonyítottá vált, hogy a súlyosan mozgáskorlátozott halmozottan fogyatékos gyermekcsoport eredményesen fejleszthető.

A Csávás Dezsőné által alapított iskola lehetőséget biztosított a tanuláshoz való jog megvalósításához a halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek számára. Iskolába kerülhettek azok is, akik addig otthon, vagy egészségügyi gyermekotthonban voltak. A kísérlet bizonyította, hogy a nevelés-oktatás-mozgásfejlesztés egyéni rehabilitációs program alapján, a fogyatékoság következményeinek csökkentésére irányuló speciális, egyénreszabott fejlesztő munka, eredményes.

Összefüggések és lehetőségek

Társadalompolitikai összefüggések

E kísérlet tartalmi és módszertani eredményén túlmutató, szakma- és társadalompolitikai szempontból;

- a) A társadalmi közgondolkodás és gyakorlat a II. világháborút követően nagyon hátrányos helyzetbe hozta a háborúban megsérült személyeket és minden más mozgáskorlátozottat. Megszüntették a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona érdekvédelmi szervezeteit és az ott folyó tartalmi komplexitást. A 70-es évekig a mozgássérült/mozgáskorlátozott rétegnek nem volt önszerveződő érdekérvényesítő szerepe. Áttörést jelentett a csillaghegyi iskolaalapítás, amely egy elkeseredett szülő, majd szülők összefogásával valósult meg.
- b) A 70-es években a Magyar Oktatásügy centralizáló központi tervezést, vezetést, és ellenőrzést valósított meg. A „megrendeljük-, kutatjuk-, kipróbáljuk-, bevezetjük”^{*} gyakorlattal ellentétesen az Oktatási Minisztérium és a Fővárosi Tanács VB Művelődési Főosztálya hozzájárul és hivatalosan is engedélyezi a programot, és egyben lehetőséget ad a decentralizációhoz, a helyi műhelymunkához, vagyis a helyi innovációhoz.

^{*} Tóth Béla: Nevelési-Oktatási és Iskolaszervezeti Modellek Iskolavezetés és Fejlesztés I. E modul Jegyzet (E-5)

A környezeti kultúra fejlődése, fejlesztése és egymásrahatása

Felismerések és lehetőségek

Az iskola használói a tanulók és szüleik, tanárok, oktatást segítő gyermekfelügyelők és más dolgozók az iskolaalapítási folyamatban egyre több helyen és többször hallatták hangjukat. A kísérletet felügyelő Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola tanáraival közösen szakmai körökben, majd a társadalom szélesebb rétegei számára is igyekeztek bemutatni munkájukat és ezzel elismerést és létjogosultságot biztosítani a halmozottan sérült gyermekek számára.

A 70-80-as évekre tehető az a társadalmi mozgalom, amely a felnőtt mozgáskorlátozott személyek érdekérvényesítő szervezeteit, egyesületeit hozza létre az ország nagyon sok pontján. A Magyar Kormány 1981-ben csatlakozott az ENSZ által meghirdetett Nemzetközi Rokkantévhez. Így társadalmunk figyelme e réteg felé irányult.

Ebben a társadalmi környezetben született meg az első hazai építészeti funkcióterv, amely egyszerre jelölte meg célul egy épület alkalmasságát és a benne folyó tartalmi munkát a mozgáskorlátozott személyek szempontjából. Figyelembe vette az akadálymentes közlekedést, az adaptált környezet kialakítását.

Belső tartalmi alakulások

A Ráby úti iskola mindössze 4 tanteremből állott, ahol a 80-as évek elejére már 1-8 osztályban összevont csoportokban zajlott az oktató fejlesztő munka. Az épület külső oldalfalára egy liftet építettek, hogy a ház mindkét szintjét használni tudják. A tárgyi feltételek elégtelensége és a szakmai igényesség eredményezte, hogy egy új iskoláról,

otthonról gondolkozzanak. A kísérleti évek tapasztalatai, továbbá az egyre nagyobb szülői igény és összefogás szólította egy asztalhoz a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, az Oktatási Minisztérium, a Pénzügyminisztérium, a Fővárosi Tanács, az Áthelyező Bizottság, az Országos Orvosi és Rehabilitációs Intézet, valamint a Mozgásjavító Általános Iskola szakembereit azzal a céllal, hogy a halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek számára egy új iskola tervét felvázolják. A funkcióterv Polinszky Tibor építészmérnök irányításával, Csávás Dezsőné gyógypedagógus-szülő közreműködésével készült el.

Sajnos a megvalósulásig e terv nem jutott el, de mégis nagyon fontos történelmi dokumentum született. E funkcióterv a hazai építészetben először foglalkozott a mozgáskorlátozott személyek akadálymentes környezetének kialakításával. Hosszú évekig ez volt az egyetlen tervezési segédanyag tervezőknek, építetőknek és építőknek egyaránt. Ezek az építészeti dokumentumok 16 évvel később 1997. decemberében válnak a Magyar Építésügy szabályzó rendszerévé azzal, hogy a kormány kiadja rendeletét... § az akadálymentességről.

- A Polinszky-Csávás által elkészített építési és funkcióterv nem valósult meg.
- A Ráby úti iskolát leválasztják a III. kerületi Kisegítő Iskoláról, és 1981-ben a „Mozgásjavító” Általános Iskola és Diákotthon XIV. Mexikói út 60. (a volt Nyomorék Gyermekek Országos Otthona) -hoz csatolják.
- Csávás Dezsőné gyermekével Julikával, 1981-ben Németországba emigrál.

Az iskola belső tartalmi fejlesztése a tanácstalanság és elkeseredettség ellenére tovább folytatódott. A Művelődési Minisztérium újabb 3 éves kísérleti engedélyt adott ki 1988-ban:

- az első és második tanév anyagának három évre történő rugalmas elosztására,
- a munkatevékenység tantárgy bevezetésére,
- az egyéni fejlesztési tervek készítésére és kísérleti bevezetésére, a csoportban eredményesen nem fejleszthető gyermekek számára

E belső tartalmi fejlesztés ismét felvetett egy új ház, és egy új feltételrendszer szükségességét. A belső tartalmi, módszertani fejlődés folyamatos volt. Az épület alkalmatlan volt a zsúfoltság, a gyermeklétszám fokozatos növekedése, a gyermekek számára egészségtelen káros környezet, az akadálymentesség és a sérülésspecifikumok

szempontjából. A Fővárosi Tanács VB Művelődésügyi Főosztálya által 1989-ben megrendelt munka a meglévő épület teljes körű felújítását, tetőterének beépítését és egy új szárny megépítését foglalta magába.

E második tanulmányterv sem valósulhatott meg.

Rendszerváltozás hatása

A társadalmi változások hatása (rendszer váltás) kimozdította a holtpontról az egész magyarországi fogyatékoság ügyét. Társadalmi létjogosultsága lett a szülői és érdekvédelmi szervezeteknek, valamint az alapítványoknak. A tanácsi rendszer önkormányzati rendszerre alakult át. A gazdasági embargó alól hazánk folyamatosan felszabadult. Ez azt jelentette, hogy – az eddig csak vágyak szintjén lévő – speciális gyógyászati és életvitelt segítő segédeszközök érkeztek hazánkba, amelyeket nyugat-európai tanulmányutjaink során irigykedve szemlélhettünk.

Az iskola belső innovációs lendülete és a rendszerváltásból adódó mobilitás, újra a „Ráby” gyermekek jobb tárgyi körülményeinek biztosítását, eredményezte. A két sikertelen építkezési terv, valamint az ország akkori pénztelensége új utak keresésére indított el minket. Először megpróbálkoztunk volt munkásör és orosz katonai objektumok megszerzésével, majd szemet vetettünk néhány volt MSZMP pártingatlanra. A demográfiai apály következtében megürült bölcsődék és óvodák átalakításának lehetőségét is kutattuk. Aztán újabb konkrét lehetőség adódott számunkra, amikor a Főváros a Szerb-Horváth Nemzetiségi Iskola számára új házat építtetett, és mi a majdan kiürülő iskolaépület átépítésén gondolkodtunk. Elkezdtük az átépítés tervezését, amely építészetiileg jó megoldásokat mutatott. Nem csak a „Ráby” úti tagozat áldatlan helyzetét tudtuk volna fölszámolni, hanem itt került volna elhelyezésre az Országos Mozgásvizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság, valamint egy újonnan alapított Alternatív Szakképző Speciális Középiskola is. E tervezési-fejlesztési folyamatba beleszólt a „nagypolitika”, amelynek következtében a Szerbek és a Horváthok továbbiakban nem kívántak közös iskolában tanulni.

A harmadik terv megvalósulása is meghiúsult.

Ekkor már 1993-at írtunk és mi tovább folytattuk ez irányú munkánkat. A sok kudarc nem gyengített, hanem megerősített hitünkben. Sikertült néhány fővárosi képviselőt az ügyünk mellé állítani, így lett Székely Gábor az akkori Főpolgármesterhelyettes egyik fő patrónusuk.

A lobbizásnak nevezett tevékenységben és munkám során, igen nagy szerep jutott a személyes és az intézményi „hitelességnek”. A „peresztrojka” áramlatában 1987. augusztusában, mint párton kívüli személy lettem igazgatója a „Mozgásjavító” Általános Iskola és Diákotthonnak. Az első három-négy esztendő azzal telt el, hogy bizonyítsak. Nagyon sokáig erőlködtem, hogy megtoljam az iskola szekerét, de nem sikerült, aztán az szép lassan egyszer csak megmozdult, és elkezdett az általunk vezetett célok irányába gurulni. Hitelünk lett, elfogadták sérülésspecifikus tevékenységünket és munkánkat. Ehhez magunk, a tanítványaink és szüleik, valamint a társadalmi változás, a tudatformálódás, az önkormányzati demokrácia, a polgárok humanitárius érzékenysége együttesen segített hozzá. Amikor már újra azt hittük, hogy ismét megakad a halmozottan fogyatékos gyermekek új iskolájának megvalósíthatósága, mert a Mexikói úti „anyaiskola” tetőterének beépítése sem volt elfogadható megoldás, akkor 1993. novemberében kaptam egy biztató telefonhívást a Fővárosi Önkormányzattól. Az 1993-as költségvetésből elindítható egy újabb – immáron a negyedik – tervezési folyamat. Gyors egyeztetések után, még abban az évben elkezdődött a programkészítés és a tanulmányterv elkészítése. Az 1994-es esztendőben már a fővárosi költségvetés tartalékkeretébe került a halmozottan fogyatékos gyermekek oktató-nevelő-mozgásfejlesztő tagozatának ügye. A tanulmányterv elkészítését a Budapesti Városépítési Tervező Intézet Rt. (BUVÁTI Rt.) építészmérnöke Kszell Mária és munkatársai kapták meg. A megbízatás tartalmazta a különböző lehetőségek feltárását:

- a) A régi épület felújítása és bővítése: a tetőtér beépítésével és új toldalék épülettel.
- b) A régi lebontása és egy új ház építése ugyanazon (Ráby M. u. 16.) a telken.
- c) Volt egy harmadik elképzelés is, amely egy új telken új földszintes iskolát épített volna föl.

A három tervdokumentáció közül csak az első kettő készült el, és a Főváros végül is a „b” változatra, tehát az új ház a régi telken történő építésére tette meg javaslatát a közgyűlés számára. Az elkészült dokumentumok a Fővárosi Önkormányzat

demokratikus bürokráciájában és a tehetetlenségi erő jóvoltából bizottságról bizottságra vándoroltak. Ezen idő alatt, amíg az ügyirat vándorútját járta, új képviselőtestület állt fel a Városházán. **Kezdhattuk a lobbizást előről!** Eközben megkezdődtek az 1995 évi fővárosi költségvetési tárgyalások. Negyedszerre is bekövetkezni látszott, hogy e tanulmánytervnek megint nem lesz megvalósítási folytatása. Az előző három tervhez képest egy kicsivel biztatóbbnak tűnt a jövő, mivel erőteljesen bizonyítva volt az áldatlan szakmai, egészségügyi, építészeti helyzet, amelyben a Ráby úti tagozat halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott tanulói voltak. A költségvetési tárgyalások során hol „vonal fölé”, hol „vonal alá” került az új beruházás terve. Ez azt jelenti, hogy ha vonal fölött van a beruházás, akkor igazi költségvetési tényezővé válik és a megvalósulás közvetlen előszobájába léphet. Amennyiben a program vonal alá kerül, úgy az csak tartalék költségvetési keretet jelent.

A halmozottan fogyatékos gyermekek részére készült új beruházási terv, a Ráby úti új iskola program a fővárosi költségvetésben vonal alá került.

Tehetetlennek és kiszolgáltatottnak éreztem magam, és elkeseredettségemet egy S.O.S levélben formáltam meg, amelyet minden fővárosi képviselő számára megküldtem.

És megtörtént a csoda. A főváros képviselői közül hárman pozitívan válaszoltak levelemre. Egyikük, Marsi Péter Pál képviselő úr részletesen és a helyszínen is tájékozódott. Azután interpellációt nyújtott be a fővárosi közgyűlésben.

Javaslat a következőket tartalmazta:

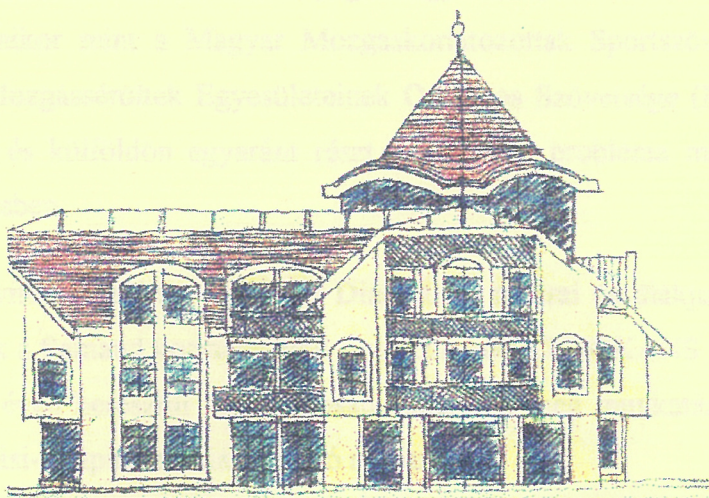
- a) A Ráby úti iskolát meg kell építeni úgy, hogy a régit lebontják és ugyanazon a telken új, a sérülésspecifikus szempontoknak megfelelő iskolaépületet emelnek.
- b) Úgy javasolta a képviselőknek a költségvetésben e programot a vonal fölé emelni, hogy egyben körvonalazta azt is, hogy milyen más forrásokból vonjanak el, vagy csoportosítsanak át pénzeszközöket.
 - Dr. Domszky Gábor Főpolgármester úr reprezentációs keretéből 40 millió forintot,
 - a Thália Színház éppen akkor nem működő építési költségvetéséből 20 millió forintot,
 - a Főváros költségvetésének tartalékkeretéből 20millió forintot.

E javaslat sor megtette a hatását és a képviselőtestület néhány tartózkodás mellett, ellenszavazat nélkül elfogadta a 80 millió forintos módosító előterjesztést.

A rendszerváltást megelőző időszakban világosan és tisztán lehetett látni a szervezeti struktúrában meglévő egyszemélyi döntéshozatal következtében ránk kényszerült lépéssort. Az Önkormányzat bonyolultabb hierarchiája (hivatali és választott képviselők) több frontos csatát kényszerített ránk. Igen gyorsan kellett reagálni.

- a) A képviselők megnyerése; azt kellett megtanulni, hogy a hatalmon, és az ellenzékbe lévőket is az ügyünk mellé tudjuk állítani. A mi esetünkben a kisebbség kezdeményezése nyerte meg a többséget, ami ritkaságnak számít a hazai parlamentális demokrácia jelenlegi gyakorlatában.
- b) Az önkormányzat különböző ügyosztályain (oktatás, pénzügy, tulajdonosi, egészségügyi stb.) dolgozó hivatalnokok, bürokraták, különböző szintű és képzettségű fontos és fontoskodó szakemberek megnyerése, és őket, a hovatartozásuktól függetlenül, a mi célunk szolgálatába terelni.

A tenderdokumentáció és a kiviteli tervek elkészítése 1995-ben megkezdődhetett.

Hazai és külföldi tapasztalatok

A mozgáskorlátozott személyek egyik legnagyobb problémáját az akadálymentes környezet hiánya okozza. Az 1970-es években újrainduló, majd az 1981-es ENSZ évet követően felgyorsultak az események minden olyan helységében az országnak, ahol az érdekérvényesítésnek erős hatása volt az épített környezet alakításában. Mint már említettem, 1981-ben születik meg az első hazai építészeti funkcióterv, amely azzal foglalkozik, hogy a környezetet hogyan és miképpen célszerű kialakítani a fogyatékos személyek igényeinek figyelembevételével az esélyegyenlőség érdekében. A nyolcvanas években egyre több olyan dokumentum és prospektus került hazánkba, amely e témakört illetve az életvezetést megsegítő eszközöket ismerteti és mutatja be. Ebben az időben a mozgáskorlátozott személyek sportmozgalmában is dolgoztam, és alkalmam volt sokszor a világ akkor még szebbiknek tűnő Ny-i részébe eljutnom. A külföldi tapasztalatok és szakmai anyagok egyre szaporodtak. Erre az időre tehető (1983-92), amikor mint a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségének (MMS) elnöke és a Mozgássérültek Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) elnökségi tagja idehaza és külföldön egyaránt részt vehettem e probléma megvitatásában és a hazai útkeresésben.

A „Mozgásjavító” Általános Iskola és Diákotthon tanárai és diákjai 1993-tól 1995-ig részesei voltak a flamand kormány által finanszírozott EUROKANS segélyprogramnak, amely három éven keresztül folyamatosan ismertette meg munkatársainkat a belga és flamand oktatási-terápiás-szociális ellátó rendszerrel.

- az első évben technológiai csereprogram zajlott,
- a második évben a korai fejlesztéssel és egyéb terápiás eljárásokkal ismerkedtünk,
- majd a harmadik évben a fiatalok továbbképzésével és a munkalehetőségeivel, illetve az önálló élet lehetőségeivel ismerkedtünk.

E program egyáltalán nem volt egyoldalú, hiszen nem csak a mi szakembereink jutottak el a Gent melletti Wetterenbe a Sant-Ludovik Intézetbe, hanem az ő – ugyanolyan

témákban járatos – szakemberei is eljöttek hozzánk. Így ők is megláthatták a Ráby úti iskolánkat.

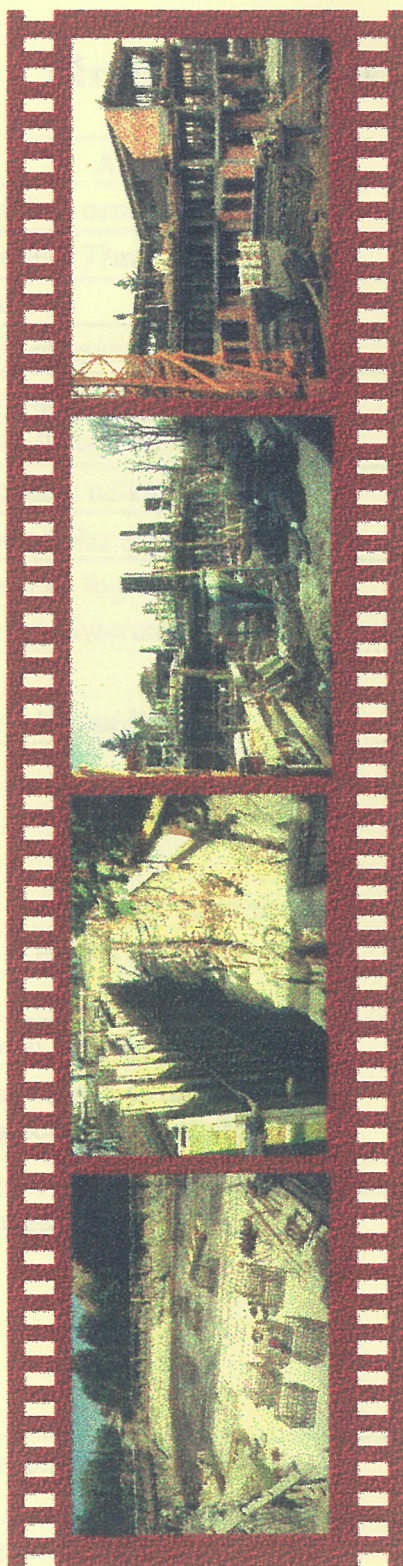
A program mindhárom éve alatt sokszor és sokat beszéltünk és cseréltünk tapasztalatot az akadálymentesítésről és más e szakterület alapvető kérdéseiről. Amikor 1995-ben felgyorsult az új ház tervezési folyamata, és nekem már volt rálátásom az európai építészet sérülésspecifikus szemléletére, akkor egy rendkívüli programot kértem az EUROKANS vezetőitől. Mutassák be a területükön működő összes meglévő intézményt. Régit és újat egyaránt. Azonnal segítettek. A BUVÁTI Rt. tervezőmérnökével és a Főváros műszaki ellenőrével négy nap alatt Gentben és környékén 10-12 intézményt és egy egészségügyi intézmények tervezésére szakosodott magán mérnökirodát nézhettünk meg. E külföldi tanulmányút nagyon fontos volt, elsősorban a tervezők számára. Az utat megelőzően többször volt értelmezési vitánk arról, hogy én mit és miért szeretnék a tervbe belevinni. Nem igazán értették a szakmai érveimet, hiszen ilyen speciális funkciójú házat ez a mérnökcsoporthoz eddig nem tervezett. A problémát nehezítette az a tény, hogy itt nem átlagos, hanem nagyon súlyos, halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek oktatását-nevelését-mozgásfejlesztését-gondozását kellett biztosítani. Ez a ház többet és mást kell hogy nyújtson, mint egy hagyományos többségi iskola, és kevesebbet, mint egy egészségügyi intézmény. E kétfajta építési szempont betartása mellett egy új megoldást kellett találni és azt engedélyeztetni. Hiába néztük meg a hazai régi és új építészet néhány remekbeszabott alkotását, ezekből csak a mának születhettek volna a tervek. A flamand „EUROKANS” program tanulmányútja alatt világossá vált, hogyha a felhasználói oldal minden speciális igényét figyelembe vesszük, csakis akkor lehetséges számukra megfelelő házat építeni. Ettől kezdve teljesen egy nyelven beszéltünk a tervezőkkel. Más léptékben kezdtek gondolkodni és dolgozni. ettől kezdve jobban támaszkodtak szakmai tapasztalatainkra, ismereteinkre, információs csatornáinkra és aktívan bevontak engem és munkatársaimat a tervezői munkába. Ez az együttműködés azt is eredményezte, hogy ettől kezdve mindent beépíthettünk és beletehettünk, ami a gyermekek fejlesztését, ellátását szolgálta, még akkor is, ha az előre láthatóan nagyon sok pénzbe került. Így volt ez a ház külső és belső esztétikai és tartalmi kérdéseinél egyaránt. Az igényeknek és a pedagógiai programnak megfelelő, a jövő század gyermekeinek is alkalmas iskolát szeretnénk volna építeni.

Az előbb leírt feltételek teljesülésének következtében és az építkezés előrelátható nehézségei miatt e téma még kétszer került a Főváros képviselőtestülete elé. Az 1995 évi 80 millió Ft-os jóváhasgyott költségből, 1997-re 230 millió Ft-os engedélyokirat született.

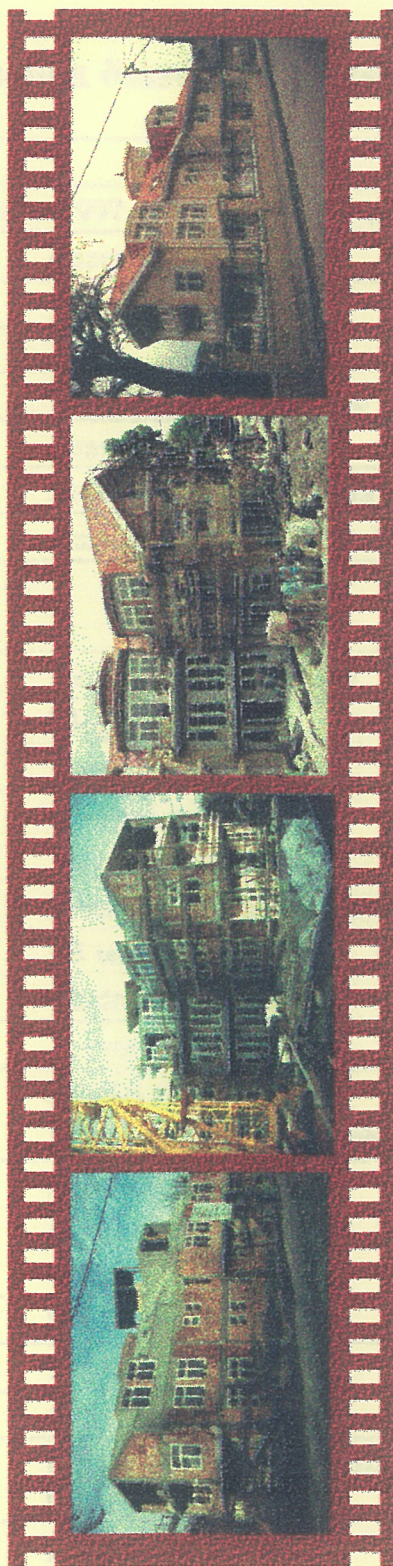
A közbeszerzési törvény szabályai szerint meghirdetik, majd – ma már tudom – annak rendje és módja szerint megtámadják és így 3 hónapos késéssel 1997. június 1-én megkezdődik az építkezés. „A ház” tizenhárom hónap alatt készült el, és így azt 1998. augusztus 5-én átvettük a kivitelezőtől. Szeptember 1-jén megtartottuk a tanévnyitó ünnepséget és „a ház”-at birtokbavették a gyerekek. Az ünnepélyes házavató ceremóniára 1998. szeptember 16-án került sor. Itt megjelent Dr. Demszky Gábor úr, Budapest Főpolgármestere, valamint Dr. Schiffer János Főpolgármester-helyettes, akik jelenlétükkel is hangsúlyozták e ház fontosságát. Itt volt a közel 150 meghívott vendég között a tervezői, lebonyolítói és a kivitelező csapat munkatársain túl a fővárosi és a III. kerületi önkormányzatok képviselői és munkatársai, a gyógypedagógia jeles személyiségei, az országos érdekérvényesítő szervezetek képviselői, írott és elektronikus sajtó munkatársai.

Természetesen tudnék, és érdemes is lenne arról az egy évről is számot adni, amikor „a ház” épült. Hogy milyen szerepben tudtam és kellett vagy sokszor csak lehetett, vagy néha nem lehetett beleszólni, irányítani, érdemtelen alkukat vagy kompromisszumokat kötni és milyen volt az, amikor nem szabadott a pénz és a vállalkozó hatalmának engedni.

A szolgálatok hálójának felépítése

A Ház építésének fázisai

Fotó: Kszell Mária

A szolgáltatás feltételrendszerének változása

Tárgyi feltételek fejlesztésének összehasonlítása

A régi ház	Az új ház
Épült: 1926-ban nem iskola céljára	Épült: 1997. július 1-től 1998. augusztus 5-ig
2 szinten 177m ²	4 szinten 1496 m ²
4 tanterem	12 tanterem
2 nem speciális WC	
1 nem speciális fürdő	12 speciális WC és fürdő
1 személyzeti WC	5 személyzeti WC
1 engedély nélküli lift	3 speciális lift (2 a gyerekeknek)
1 melegítőkonyha (2 részből)	1 melegítőkonyha (3 részből + 2 raktár)
0 speciális foglalkoztató csak osztálytermeken belül leválasztva	
	2 kommunikációs terem
- logopédia	2 logopédia szoba
	1 gépirószoba
- tornaszoba	1/3 tornáztató szoba
	1 tornáztató tanterem
- étkezés az osztályban	1 étterem + 1 tankonyha
- egyéni fejlesztés	1/3 tanműhely
	1 hidroterápia + öltöző
0 orvosi helység	1 orvosi szoba
1 tanári szoba és tagozatvezető igazgatóhelyettesi szoba	3 tanári szoba 1 tagozatvezető igazgatóhelyettesi szoba
0 szertár, és kiszolgáló illetve közlekedő helyiségek	9 szertár és raktár
	1 titkárság és teakonyha
	4 öltöző
	8 emeleti terasz
	1 aula
	1 porta
rendezetlen eszkoztelen kert	kert és park játékokkal, speciális tanpályával
szolgálati lakás	ø
Gyermeklétszám: 30 fő 4 osztályban 2-es 3-as összevonásban	Gyermeklétszám: 60 fő 10+2 évfolyamon, 3-5 fő/csoport

East Park School

A szolgáltatás feltételrendszerének minőségi javításához nem csak környezet és a foglalkoztató helységek számának növekedése, hanem az abban lévő technikai feltételek is hozzátartoznak. Amikor a tervek készültek, néhány alapvető célt közösen a tervezőkkel meg kellett fogalmazni:

1. Minden fő és részletkérdésben figyelembe kell venni, hogy a „Csillagház” a halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek oktatása-nevelésmozgás-fejlesztése érdekében épülő iskolai célt szolgáló oktatási intézménynek készül.
2. A környezet, amely körülvesz, erősen hatással van azokra akik abban élnek.
3. A színek harmóniája fontos, hogy abban jól érezhessük magunkat. A halmozottan fogyatékosok számára a színek egyben a tájékozódást is segítik.
4. A természetes fénynek jelentős szerepe van a közérzetünkre, és a mindennapi teljesítményünkre. A fogyatékos gyermekek munkájának eredményességét is javítja.
5. Az akadálymentességet és a gyerekek által történő használhatóságot kell figyelembe venni.
6. Minden úgy épüljön meg, hogy észrevétlenül segítse a fogyatékos gyermek folyamatos ismeretszerzését. „Tanösvény-tanpályaként” szolgálja a gyógypedagógiai fejlesztés folyamatát.

E felsorolt célok érdekében az alábbi építési, építési technológiákat, berendezéseket, megoldásokat alkalmaztuk:

- nincsen sehol küszöb,
- ha lejtése van a talajnak, az 5%-nál nem meredekebb,
- minden közlekedő, ajtó 800 mm-nél szélesebb belső szabad nyílású,
- a közlekedő folyosókon elférnek egymás mellett a kerekesszékek és a háromkerekű kerékpárok,
- a fürdő és WC helyiségek tágasak,
- az ablakok párkánymagassága alacsony (600 mm), hogy ülő helyzetből is ki lehessen látni, valamint a zárszerkezet is elérhető magasságban van,
- a belső és külső (kerti) burkolatok sokfélesége segíti a közlekedési ismeretek fejlesztését,

- a liftet önállóan lehet használni,
- a mosdókagylók a gyermekek egyéni méretéhez, flexibilis csatlakozással állíthatóak,
- az egyéni magassághoz állítható az egyszemélyes tanulópad a speciális asztal valamint a tantermi falitábla,
- a WC-k használatának megtanulását szolgálja, hogy nincs két egyforma WC a házban, a hagyományos lehúzóستól az infrás vízöblítésűig mindenféle megtalálható,
- a házban hétféle ajtó szolgálja ki a tanulási folyamatot, az érzékelős önműködős ajtótól a nyíló, bukó, csúszó stb. ajtóig,
- vannak olyan mobil és mennyezeti emelő berendezések, amelyek nem csak a gyermek jobb ellátását vannak hivatva kiszolgálni, hanem védik a felnőtt segítő személyzet egészségét is,
- a tankönyv használatakor mind a hagyományos, mind a speciális pultrendszer a tanulási-fejlesztési folyamatot szolgálja,
- többféle korlát és kapaszkodórendszer található a házban.

E legmodernebb technikai eszközök és berendezési tárgyak tették a „Csillagházat” a halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek számára a folyamatos ismeretszerzés és tanulási környezet tanösvényévé, illetve tanházává.

Megvalósult egy nagyon modern, és az európai előírásoknak mindenben megfelelő példaértékű, a sérülésspecifikus szempontok figyelembevételével épült, harmonikus, a környezethez illeszkedő, szép iskolaépület. Külső formája egyáltalán nem az iskola jelleget mutatja, hanem sokkal inkább a környezettel harmonizál.

A tartalmi, pedagógiai munka fejlesztése és továbbfejlesztése

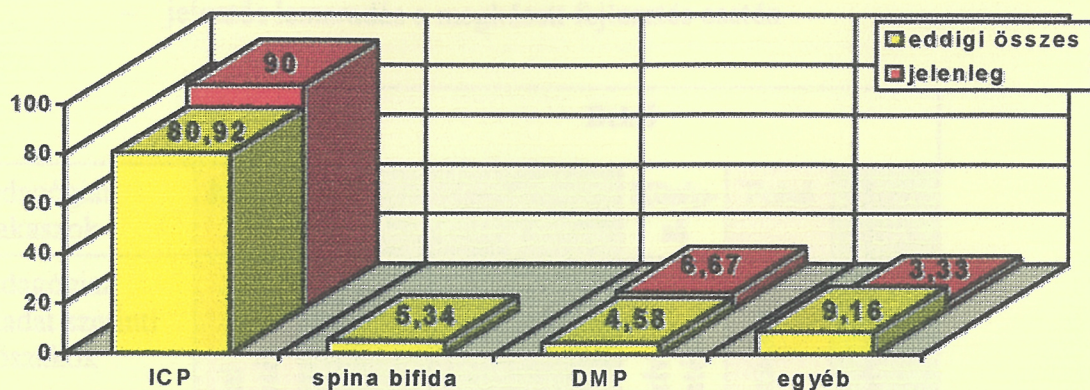
Attól, hogy új, modern és ráadásul szép környezetben élünk, a benne folyó tartalmi munka egyedül a környezeti fejlődés hatására nem változik meg. Nagy hatással van a közérzetünkre, ösztönző lehet, de pusztán a környezet kevés a fejlődés folyamatához. Az előzőekben már említettem, hogy a tantestület már akkor is önmaga fejlesztette ki az oktatási-nevelési-mozgásfejlesztési programjait, amikor a magyar pedagógus-társadalom központi irányítás alatt végezte a pedagógiai munkáját. Az itt dolgozók többsége a speciális helyzetből és az „úttörő” szerep felvállalásából adódóan önálló fejlesztésre, innovációra kész munkatársakból állt és áll ma is. Amikor az Oktatási Törvény és a Nemzeti Alaptanterv értelmében ki kellett dolgoznia minden közoktatási intézménynek a saját Pedagógiai Programját és Helyi Tantervét, akkor az minket nem ért váratlanul. Sőt, olyan nagyszerű időzítése volt a P.P. és H.T. elkészítésének és az új ház tervezésének és építésének időbeli egybeesése, amely nagyon ritka lehetőséget adott a tervezői folyamat mindkét – építészeti, oktatásfejlesztési – csoportjában a résztvevők számára.

A legtöbb P.P. és H.T. az iskolák jelenét és esetleg vágyait tükrözték, ezzel szemben nekünk módunk volt a valósághoz alakítani a programunkat. Fantasztikus két és fél év volt, hiszen az elmúlt 25 év tapasztalataira építve lehetett új és egyben egészen más léptékű programban gondolkodni, és azt megvalósítani.

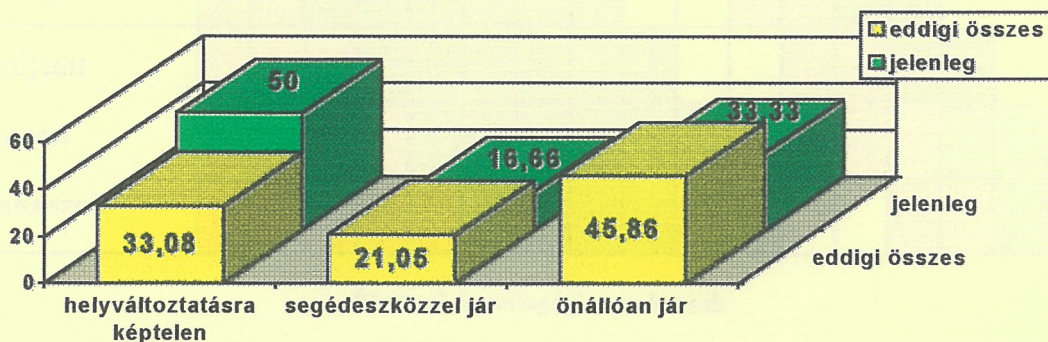
A tagozat Pedagógiai Programjából és Helyi Tantervéből adódó fejlesztések

A tagozat a cél és feladatrendszerét, a tanulói összetétel egyre súlyosbodó sérülései igényeinek (a felhasználói kör) figyelembevételével alakította ki. Így a tanulói

összetétel következtében nagy hangsúlyt kapott a mozgásnevelés, az értelmi fejlesztés, a sérült beszéd korrekciója, az alternatív kommunikációs lehetőségek biztosítása.

Gyermekek megoszlása mozgáskorlátozottságuk típusa szerint %-ban*

Gyermekek megoszlása a mozgáskorlátozottság súlyossága szerint %-ban*

1. A képzés belső szakaszai

A pedagógiai szakaszok eltérést mutatnak a többségi iskolához viszonyítva. Ennek több oka van:

- Mozgássérülése miatt és annak következtében az ismeretszerzés és az önálló tapasztalatszerzés akadályozott,

* a „Csillagház” Pedagógiai Program és Helyi Tanterve 1997 (13-14. oldal)

- a látás, hallás sérülése miatt a megismerő tevékenység korlátozottsága,
- az észlelési funkciók eltérései,
- hospitalizáció a korábbi ellátás hiányossága miatt,
- jelentős lemaradás a megkésett fejlesztés esetén

	Külső		Belső														
Pedagógiai szakaszok	Korai		Alsó					Közép-ső		Felső		Alter-natív					
Pedagógiai feladat szerinti időszakok	Óvodai korai fejlesztés		Alapozó					Intenzív fejlesztési		Orientációs		Szocializációs					
Életkor	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Évfolyam			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
Nyújtott képzési szakaszok																	

Életkori és pedagógiai szakaszok

2. Az egyes pedagógiai szakaszok legfontosabb mozzanatai:

a) Alsó szakasz

Ebben a pedagógiai szakaszban történik a képességek, készségek alapozó fejlesztése, az alapozó tantárgyak tananyagának elsajátítása.

- az 1. évfolyamon készségfejlesztés:
 - tájékozódás a tanulók mozgásfejlettségi, önkiszolgálási szintjéről, fejlesztettségéről és a fejlesztés megkezdése ezeken a területeken
 - az egyéb társuló fogyatékoságok feltérképezése, a fejlesztés megtervezése, megkezdése
 - az olvasás, írás, számolás elemi szinten történő megalapozása
- a 2., 3., 4. tanévben folytatódik:
 - a készségfejlesztés

- a mozgás és önkiszolgálás fejlesztése
- megkezdődik az olvasás, írás, számolás elemi szinten történő tanulása (kis- és nagybetű, 20-as számkör)
- az 5. és 6. osztályban intenzívebb fejlesztés történik minden területen:
 - az elemi ismeretek rögzítése az olvasás, írás, számolás különböző területein
 - a mozgás, önkiszolgálás és készségek intenzív fejlesztése
 - a természet, társadalom, környezetünk megismerésének megalapozása
 - a gépi írás tanulásának megalapozása

b) Középső szakasz

- Ebben a pedagógiai szakaszban intenzív fejlesztés történik
- a tantárgyak köre kiszélesedik: belép a földrajz, természetismeret, történelem
- az olvasást, írást felváltja a nyelvtan és irodalom
- a munkatevékenység köre kibővül különböző kézműves foglalkozások alapozásával

c) Felső szakasz

Ez a pedagógiai szakasz az orientáció időszaka. Eddigre kiderül, kit, milyen irányban lehet továbbfejleszteni:

- továbbtanulás előkészítése
- kereső munkákra való felkészítés
- szocializálás

d) Alternatív szakasz

A 10. osztály elvégzése után szülői kérésre a tanulók még további 2 évet tölthetnek iskolánkban. Ez azonban (maximum 20 éves korig) hosszabbítható.

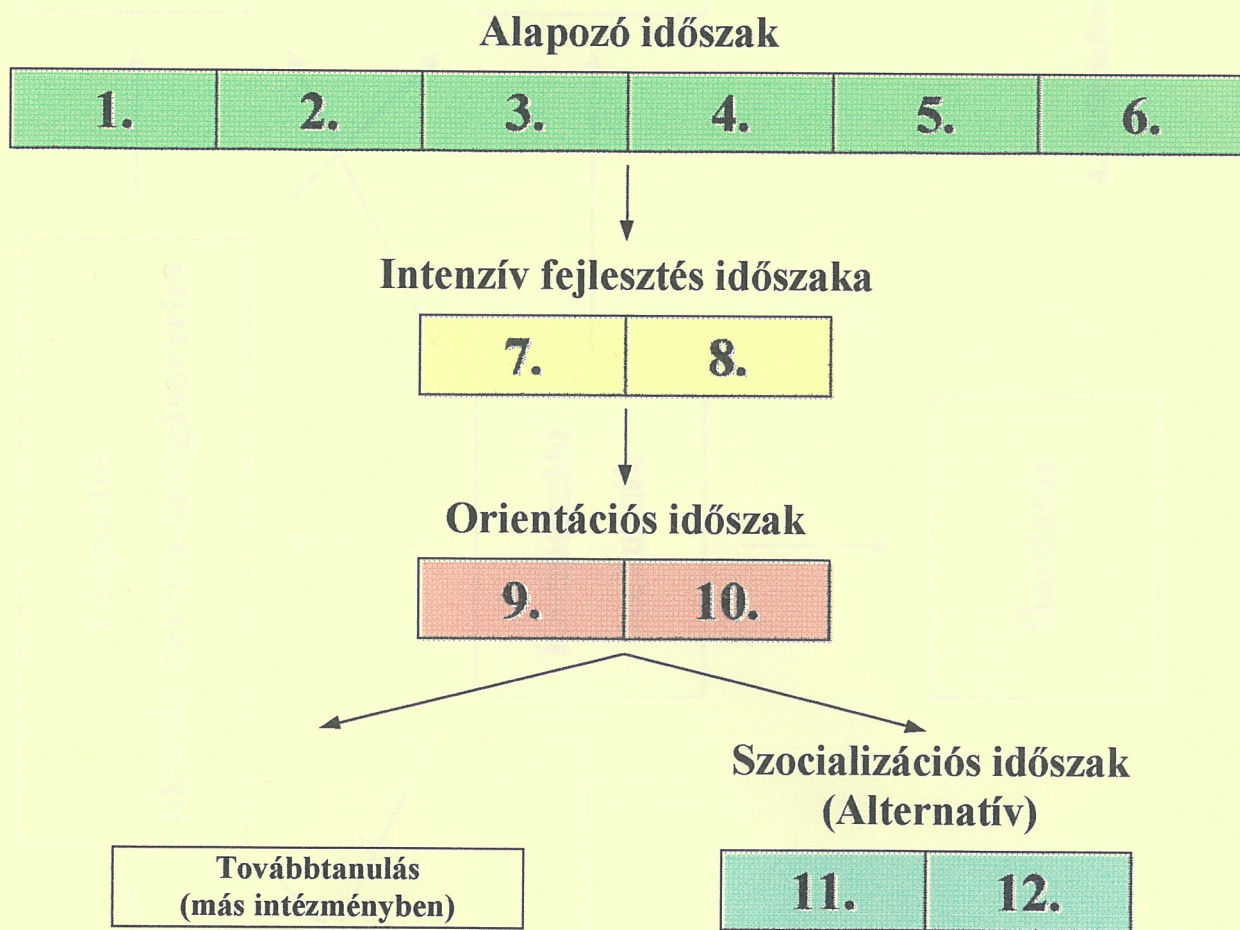
Ezt főleg azok a tanulók kérik, akiknek elhelyezése sikertelen volt. A fejlesztés ebben az időszakban elsősorban a szocializációt szolgálja:

- a megszerzett ismeretek rögzítése
- a tájékozottság kiszélesítése

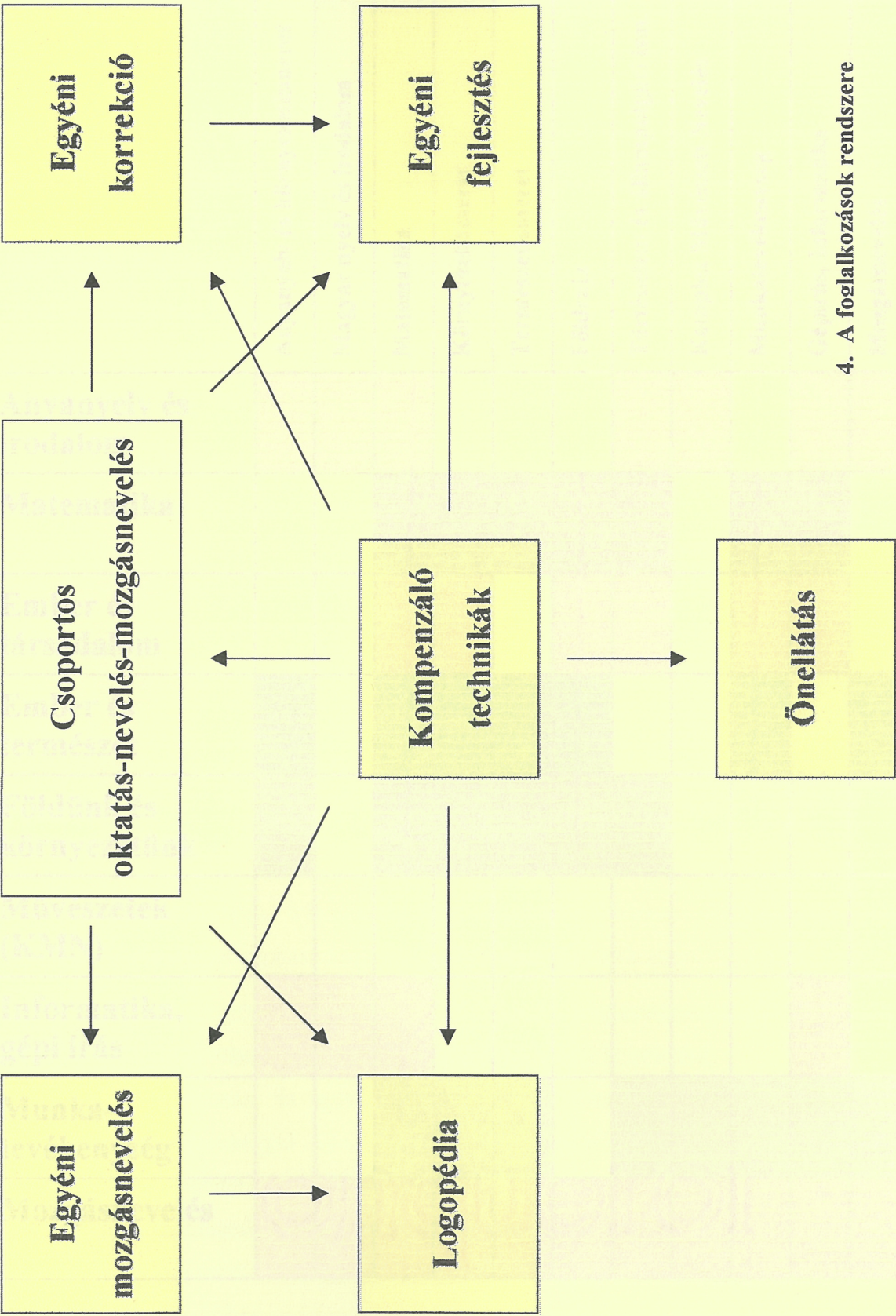
- a kommunikáció fejlesztése
- a társadalmi kapcsolatteremtés, ügyintézés tanulása
- önellátás minél magasabb szintre emelése.

A követelményszintek is ennek a pedagógiai szakaszolásnak megfelelően jelennek meg a helyi tantervben a 6., 8. és 10. tanév végén.

3. Az iskolaszervezet*

* A „Csillagház” Pedagógiai Program és Helyi Tanterve 1997

4. A foglalkozások rendszere

- minden dolgozó hajlandó legyen az önkéntességre és az önfejlesztésre,
- családi és egyéni életvezetése legyen kiegyensúlyozott,
- a következetesség és a rend szeretetével rendelkezzen,
- a kézművességhez, a kreatív alkotó tevékenységhez értő legyen,
- rendelkezzen a tulajdonosi szemlélet csírájával, fontosnak tartsa a munkahelyét és annak közösségformáló hatását,
- ne sajnálja de szeresse a mozgáskorlátozott gyermeket.

A gyakorlat teendői:

- személyes és intézményi keresés,
- hirdetések, pályázatok, feladat és végzettség szerint,
- kétoldalú személyes ismerkedés,
- szándéknyilatkozat majd alku megkötése,
- alkalmazás, szerződéskötés.

	Régi	Új	Növekmény	
				%
Tanár	9	24	15	166,7
Mozgásnevelő	3	6	3	100
Logopédus	1	2	1	100
Tagozatvezető ig.h.	1	1	0	0
Iskolatitkár	0	1	1	–
Gyermekfelügyelő	4	12	8	200
Portás	0	3	3	–
Konyhai alkalmazott	1	3	2	200
Takarítónő	1	2	1	100
Gondnok	0	1	1	–
Összesen	20	55	35	175

A személyzet fejlesztése

A ház építésének már az első tanulmány szintű programjából is egyértelműen ki lehetett volna olvasnia a Főváros munkatársainak a majdan elkészült iskolaépületben folyó pedagógiai tartalmi munkához szükséges létszámigényt. Az ugrásszerűen megnövekedő feladatellátás magasabb személyzeti létszám jelenlétét tette szükségessé. Mivel ez a növekmény az Önkormányzatban dolgozók számára nem volt elég egyértelmű, így

ismét többfrontos csatát kellett és még máig is kell folytatni azért, hogy a pedagógiai programhoz és a ház működtetéséhez megfelelő létszámú személyzet álljon rendelkezésre. A Főváros még nem rendelkezett a közoktatási koncepcióval, és még mi sem kezdtünk hozzá a helyi pedagógiai program és tanterv készítéséhez. Aztán e dokumentumokban ismét rögzítettük a működtetés legalapvetőbb feltételeinek személyzeti vonzatát.

Lépések a személyzet fejlesztése érdekében:

- a létszámgényünket megjelenítettük az új épület tervezésének és kivitelezésének minden fázisában 1993–96 között, a Főváros pedagógiai munkacsoportjával történő három kötelező egyeztetés során 1994–96 között, a Főváros pénzügyi és gazdálkodási részlegének többször írásban jeleztük 1996–98 folyamán,
- közvetlen vezetőimnek írásban és szóban egyaránt jeleztem az új iskola státuszgondjait,
- a fővárosi Oktatási Bizottságnak a közoktatási koncepció elkészítésekor jeleztük e fejlesztési szükségszerűséget, majd ismételten nyomatékosan, igen nagy hangsúllyal foglalkoztunk a pedagógiai program elkészítésekor az alkalmazottak számának növekedésével.

Mindezek ellenére 1998 szeptemberében érkezett a ház átadása, és a Főváros még nem döntött arról, hogy a megnövekedett feladatokra biztosít-e magasabb létszámú személyzetet. Vagyis, mégis született e kérdésben döntés, hiszen az oktatási bizottság 1998 tavaszán elfogadta a pedagógiai programunkat, így automatikusan azt gondoltam, hogy most már minden rendben van e kérdésben. Rosszul gondoltam, hiszen a mai napig az igényelt és jóváhagyott 35 státusz helyett mindössze csak 23 álláshelyet biztosítottak. Mivel a programhoz tartozó tervszámok igényjogosultságát mindeddig senki sem kérdőjelezte meg, így a „Csillagházat” teljes létszámmal működtetjük.

Hogy mi fog ezek után következni? ...

A személyzet megtartása, megerősítése, verbuválása, toborzása

A meglévő személyzet megtartása és megerősítése és újabbakkal történő kiegészítése három éves programot jelentett. Attól a pillanattól kezdve, hogy a képviselőtestület meghozta döntését az építkezésről, el kellett kezdeni a meglévő munkatársak felkészítését a rendkívül gyors és részvételüket nem nélkülözhető feladatok elvégzésére. Meg kellett oldani az éppen bizonytalankodó tagozatvezetést, majd előkészítettünk néhány friss diplomás gyógypedagógus munkatárs korábbi – az intézményi összes keret terhére – felvételét. Ezeket a státuszokat átcsoportosítással lehetett biztosítani.

Az új cél hozzájárult a törzstagság stabilizálásához majd azt követően bevonásukkal kezdődött el az új személyzet felvételének előkészítése. Minden munkakör betöltésére (iskolaitkár, gondnok, takarító, konyhai dolgozó, gyermekfelügyelő, gyógypedagógus tanár) más más technikát és módszer alkalmazása volt célszerű.

Az építkezés alatt megnövekedett feladatok ellátására iskolaitkárt és gondnokot kellett először alkalmazni, akik a későbbi szervezetben mint középszintű döntés-előkészítő, a technikai személyzet felvételekor már az első kiválasztó, javaslattevő „szűrő” feladatát is ellátták. A személyzet kiválasztásakor bizonyos munkakörök esetében a fiatal nyugdíjast, a környéken lakót, szempontként tüntettük föl a státusz betöltésének keresésekor.

Intézményünkben hosszú évek tapasztalata alapján az egyik legnehezebben betölthető munkakörnek számít a gyermekfelügyelő, vagy pedagógiai asszisztens. Azért nehéz e feladatkört ellátni, mert azon kívül, hogy a fizikai erőre is szükség van a gyermekek emelésekor, nagyon sok egészségügyi és pszichológiai ismeretre van szüksége a munkatársnak. Az elmúlt évek tapasztalata alapján állíthatjuk, hogy erre a munkakörre csak fiatalokat szabad alkalmazni, még akkor is, ha ez egyben magában hordozza a magas fluktuációt.

E munkakör betöltéséhez három végzettség valamelyikére van szükség:

- a) középiskolai érettségi,
- b) egészségügyi szakközépiskolai érettségi,

c) felsőfokú gyógypedagógiai asszisztensi végzettség.

A „Ráby” úti tagozat két éve gyakorlőhelye a gyógypedagógiai felsőfokú asszisztensképzés nappali tagozatos hallgatóinak. A gyakorlatok során kialakulhatott és megfogalmazódhatott az itt tanuló fiatalokban, hogy ki szeretne a „Rábyban” dolgozni. Az egymásra találás jól működött, így e szakterületre a kiválasztás gyorsan és jól ment.

A portások illetve a konyha és a takarítói személyzet toborzása és megtalálása két formában történt:

- a) újsághirdetés és munkaerő-közvetítők útján,
- b) szájhagyomány és ismeretségi közvetítések útján.

Mindkettőnek az volt az ideológiája, hogy a leendő dolgozó lehetőleg a környékről járjon dolgozni. A portásoknál még az is kikötésünk volt, hogy csak fiatal nyugdíjasokat fogunk alkalmazni.

A több fejlesztési program (építészeti-pedagógiai-szervezeti-személyzeti stb.) egymás mellett történő menedzselése szükségessé tette, hogy a megnövekedett adminisztrációs feladatok ellátására jóval az új ház birtokbavétele előtt iskolatitkárt alkalmazzunk. Ugyanígy kellett gondoskodni a tagozat gondnoki állásának betöltéséről is. Nagyon fontosnak tartottuk, hogy az építkezés folyamatában már a leendő iskolagondnok is részt vegyen. E két állást nagyon nehezen lehetett betölteni, nem azért mert nem volt elég jelentkező, hanem azért, mert a fizetés, amit ajánlani tudtunk, nem volt arányban e két munkakörhöz kötődő magas elvárásainkkal.

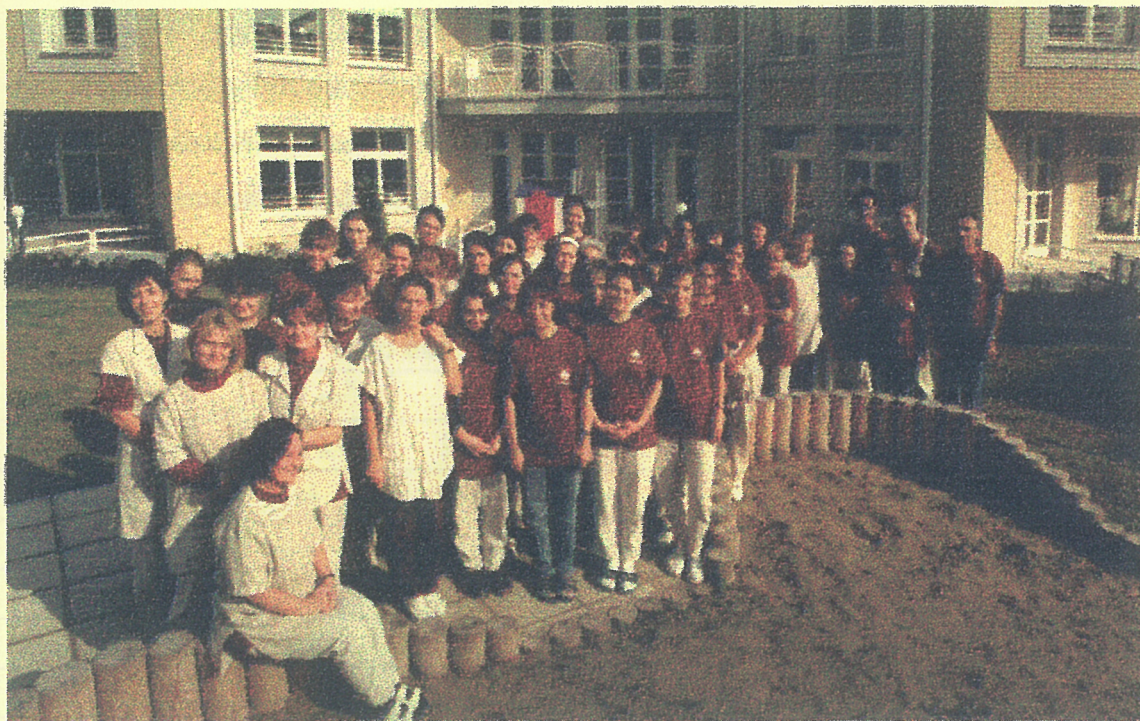
A személyzet keresésekor a legnagyobb problémát a gyógypedagógiai tanári státuszok betöltése jelentette és jelenti még ma is. A keresést egyszerre több szinten folytatjuk:

- a) a főiskolán kerestünk fiatal kezdő gyógypedagógusokat,
- b) szakmai és személyes ismeretségi körökben terjesztettük a hírt, hogy munkatársakat keresünk,
- c) az új iskola vonzást jelentett, tehát maguktól is jöttek, és érdeklődtek a lehetőségekről,
- d) hirdetést adtunk fel és pályázatot írtunk ki, már gyakorlattal rendelkezők számára.

A szerencse is hozzájárult ahhoz, hogy ehhez a speciálisan extra, nem mindennapi tevékenységhez milyen személyiségeket találtunk. Néhány esetben a működés beindítása érdekében nem szakos, de továbbtanulni szándékozó óvónőt és tanítót is alkalmaztunk. Szerencsénk is volt például azzal, hogy nem olyan távol bezártak egy gyógypedagógiai intézményt és így néhány gyógypedagógus átigazolt hozzánk.

Az engedélyezett gyógypedagógiai tanári állások (4 státusz) betöltésének hiánya illetve a Főváros által a mai napig még nem engedélyezett, és így engedély nélkül alkalmazott – de a ház működtetéséhez elengedhetetlenül szükséges – kiegészítő személyzet (konyhai dolgozók, portások, takarítók stb.) pénzügyi, törvényi és/vagy szabályozási ellátatlansága jelenti a legnagyobb gondot és bizonytalanságot.

A Főváros részéről még nem történt meg a pedagógiai feladat ellátásának és a költségvetés finanszírozásának összehangolása.

Fotó: Pintér Márta

A csapat formaruhában

A költségvetés fejlesztése

A „Mozgásjavító” Általános Iskola és Diákotthon költségvetése 1981-től tartalmazta a halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek oktató-nevelő-mozgásfejlesztő tagozatának költségeit, mint ahogy a kertészeti tagozat, a nyaraló, a gépjárműpark, a főzőkonyha stb. üzemeltetési költségeit is.

Amikor megszületett a Főváros döntése a Ráby úti iskola építéséről, és elkészültek a kiviteli tervek, a tervezőkkel közösen felmértük a különböző energia igényeket és elkészítettük az új ház várható költségeit. Mindenki azt gondolhatná egy ilyen nagy beruházás esetében, hogy erre az ehhez értő közgazdászok, energetikusok, költségvetéssel foglalkozó szakemberek jó időben gondolnak. Nem így történt. Hiszik, vagy nem hiszik, a működtetés dologi és személyi költségigényét tőlem, mint e témához „nagyon értő” gyógypedagógustól kérték. Kigyűjtöttük a tagozat régi, legfontosabb működési költségeit és összeállítottuk a leendő új várható fölhasználási költségvonzatát. Ehhez hozzátettük a személyzet költségnövekményét. A régi és új költségeket egymással szembeállítottuk, hogy megkapjuk a kettő közötti különbséget.

	Régi ház		Új házhoz tervezett		Növekmény	
	177 m ²	Ft	1496 m ²	Ft	Ft	%
Villamosenergia	41 kWh	20 000	1 500 kWh	730 800	710 800	3554
Távhődíj	havi	91 809	havi	200 000	108 191	117,8
Szemétszállítás	havi	1 100	havi	2 200	1 100	100
Víz-csatorna	191 m ³	9 626	275 m ³	17 371	7 745	80,5
Szállítási költség	havi	240 316	havi	264 316	24 000	9,9
Egyéb	havi	142 000	havi	198 800	56 800	40
Összesen		504 851		1 413 487	908 636	180

Dologi kiadások összevetése (1 hónapra)

	Régi	Tervezett	Növekmény	
				%
Létszám	20	55	35	175
Személyi juttatások	635 000	1 893 000	1 258 000	198,1
Járadékok	275 000	819 000	544 000	197,8
Összesen	910 000	2 712 000	1 802 000	198

Bér és bérjellegű kiadások összevetése (1 hóra)

	1998.08. hó –12. hóig		1999 évre	
		%		%
Személyi juttatások	6 290 000	46,4	15 096 000	46,4
Járadékok	2 720 000	20,1	6 528 000	20,1
Dologi	4 543 180	33,5	10 915 632	33,5
Összesen	13 553 180	100	32 539 632	100

Az összes költségvetési növekmény

Ezt a költségelemzést vagy inkább becslést a pénzügyi és gazdálkodási ügyosztályhoz 1997. szeptemberében kellett megküldeni az 1997 évi február havi költségvetési tényszámok alapján. A személyi létszámot és annak forintosított fedezetét a mai napig nem rendezték le. A dologi költségként biztosított 9 millió forintos 1998 évi 4 havi pótelőirányzat, amelyből 6,3 millió az 1999. évi intézményi költségvetésbe beépül, remélhetően elegendő a folyamatos működtetéshez.

A becsült költségek, a valós tényhelyzet, és a támogatás mértékének valóságtartalma közötti különbség érdekében a „Csillagház” működtetését folyamatosan figyeljük és így tudunk majd később összehasonlító elemzéseket végezni.

A „Csillagház” arculatterve

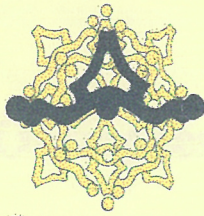
A régi „Rábyban” nem foglalkozott senki a tagozat arculatának megtervezésével. Ennek ellenére az intézményről külső, belső, objektív, szubjektív vélemények alapján kialakult egy kép. A tagozatról kialakult nagyon eltérő kép nem befolyásolta és nem is tükrözte az ide járó gyermekek szüleinek véleményét. A tartalmi munka elismerése mellett az összképre mégis csak a romos ház, a zsúfoltság, az alkalmatlan környezet nyomta rá a bélyeget.

A szabad iskolaválasztásnak itt egy kényszerű kötelezettségével állunk szemben, amikor az iskola használó (szülő és gyermek) számára ez az egyetlen „választhatóság”. Ebben az esetben az iskoláról kialakult kép csak szélsőséges döntéseket eredményezhet, igen vagy nem, hiszen nincsen más alternatíva.

A tagozat névhasználata azt tükrözte, hogy az iskola nagyobb szervezet kisebb, de önállónak tűnő részeként jelent meg. A névhasználat sokfélesége (Ráby, Rábysok, Ráby úti tagozat, Halmozottan fogyatékosok tagozata, Súlyosan fogyatékos gyermekek iskolája, vagy a legutolsó elnevezés a: „Mozgásjavító” Általános Iskola és Diákotthon Halmozottan Fogyatékos Gyermekeket Oktató-Nevelő-Mozgásfejlesztő Tagozata is ezt jelzi.

Amikor megkezdődött az új ház tervezési folyamata egyértelmű volt, hogy a Tagozat önálló arculatát ki kell alakítani. Az építésszel és a belső építésszel először a ház színvilágát alakítottuk ki. Az iskola megjelenési formájában mindenképpen pozitív kisugárzást kell, hogy árásszon, hiszen maga az új ház építésének ténye feltételezte a pozitív, előremutató, kellemes környezeti hatást.

Az arculat megtervezésére annak ellenére szükség volt, hogy tisztában voltunk azzal, hogy iskolánkról kialakuló pozitív kép önmagában nem fogja megnövelni a hozzánk beiratkozó tanulók számát. Ezzel szemben viszont e társadalmi elfogadottság periferiáján lévő és kirekesztettségben élő gyermekek-szüleik és az őket fejlesztő szakembergárda ennek révén a hovatartozás és az összetartozás érzését kaphatják meg.

Csillagház

„Mozgásváltó” Általános Iskola Tagozata 1038 Budapest, Ráby Máttyás utca 16. Telefon: 240-16-22 Fax: 240-26-76

Csillagház

*Mozgásváltó Általános Iskola
1038 Budapest, Ráby M. u. 16.*

Csillagház

*Mozgásváltó Általános Iskola Tagozata
1038 Bp., Ráby M. u. 16. Tel.: 240-1622 Fax: 240-2676*

Nádas Pál

igazgató

Összegzés

A záródolgozat elsősorban nem a különböző elméleti publikációkon alapszik, hanem a már megvalósított komplex pedagógiai fejlesztést, innovációs folyamatot a gyakorlat és a megvalósulás oldaláról próbálta megfogni, nyomon követni. Annyira frissek még az események, történések, hogy különösebb kutatás nélkül is a leglényegesebb fejlesztési folyamatok rögzíthetők. E folyamatok rögzítése a fejlesztés minden fő területén menet közben is megtörtént. Nagyszerű és valószínűleg nem véletlen egybeesése ezen innovációs folyamatnak az az egyáltalán nem elhanyagolható rész, hogy pontosan ebben az időben jutottam én is arra az elhatározásra, hogy önmagamot is fejleszteni kell. Az általam vezetett iskola részt vett az első a Soros Alapítvány által szervezett Önfelkészítő iskolák programján, majd ennek hatására és azt továbbfolytatva jelentkeztem a holland-magyar közoktatási vezető posztgraduális felsőoktatási képzésre.

Remélem egyértelműen kiolvasható a dolgozatomból, hogy ezen innovációs folyamat sikeréhez a személyes ambíciókon túl szükséges volt a társadalmi környezet, a belső motiváltság, a tárgyi feltételek elégtelen voltának, a belső innovációs készség egybeeséseinek törvényszerűsége. Bízom benne, hogy e megvalósított totális komplex fejlesztésben megtekinthetők azok az elméleti igazságok és törvényszerűségek, amelyekről az elmúlt három évben tanultam.

Biztosan állíthatom, hogy e folyamatfejlesztés, innováció, minden területén az önkéntesség volt a jellemző, azzal a kiegészítéssel, hogy sokszor az önkéntesség eléréséhez szükség volt arra, hogy a „szekeret” mozgásba hozzuk. Ha már mozgott a „szekér”, akkor ahhoz többen csatlakoztak. Az innováció indítórugójának feszültsége eredményezte ezt az önfelkészítő folyamatot, amelyet mi magunk szintén önkéntesen vállaltunk, majd ezt a folyamatot másoknál is elindítottuk. Végre úgy tűnt, hogy magunk intézhetjük a magunk dolgát. Bátorságunk volt többször nekivágni és nem lankadni, e komplexnek mondható, folyamatosan alakuló, több csatornán egyszerre zajló (társadalom külső és belső fejlesztése, önfelkészítés, programfejlesztés, létesítményfejlesztés, kommunikáció fejlesztése, költségvetés fejlesztése, stb.)

innovációs útnak. A külső és belső környezeti hatás, a társadalmi változások, a személyek egymás közötti kapcsolata, a célnak való megfelelés, a kollégák motiváltsága eredményezhette a „Csillagház” megalkotását. Egy olyan komplex fejlesztést valósítottunk meg, amely még hosszú ideig készítet minden abban munkálkodót, a további és folyamatos innovációra. Az itt megtörtént tárgyi és tartalmi fejlesztés még sokáig nem csak belső, de a külső környezetet is arra fogja ösztönözni, hogy ilyen és ennél jobb létesítmények szülessenek az ország sok pontján a halmozottan fogyatékos gyermekek hasznára.

Kovács Zoltán

Előzetes vezető

Kovács Zoltán

Előzetes vezető

Kovács Zoltán

Előzetes vezető

Kovács Zoltán

Előzetes vezető

Kovács Zoltán

Előzetes vezető

Kovács Zoltán

Előzetes vezető

Kovács Zoltán

Előzetes vezető

Kovács Zoltán

Kovács Zoltán

Kovács Zoltán

Kovács Zoltán

Kovács Zoltán

Kovács Zoltán

Kovács Zoltán

Kovács Zoltán

Kovács Zoltán

Kovács Zoltán

A „Csillagház” alkotói

Tervező:

Budapesti Városépítő Tervező Intézet Rt. Munkatársai:

Kszell Mária	építész tervező
Nemcsics Imre	statikus tervező
Reinhardt Ágnes	belső építész tervező
Suri Ilona	gépész tervező
Balla Júlia	gépész tervező
Sápi József	elektromos tervező
Dékány Margit	kerttervező

Kivitelező:

Héros Építőipari Rt.

Bonyolító:

Fővárosi Beruházó Rt.

Beruházó:

Fővárosi Önkormányzat

Szaktanácsadó:

Nádas Pál
igazgató

„Mozgásjavító” Általános Iskola és Diákotthon

Köszönet

A „Csillagház” megvalósításáért és e záródolgozat elkészítéséért köszönettel tartozom a következőknek:

Baráth Tibor

Báthory Zsuzsa

Belle Tamásné

Dr. Benczúr Miklósné

Berki Erzsébet

Borlai Róbertné

Csávás Dezsőné

Cseh Györgyi

Dr. Demszky Gábor főpolgármester

Dr. Derera Mihály

Dombainé Esztergomi Anna

Esze György

Fodor Eszter

Gál Zoltán

Horváth Oriána

Jos Jansenss

Kató András

Kovács Gyula

Kőpatakiné Mészáros Mária

Kszell Mária

Látrányi Gáborné

Mácsai Márta

Macskásy Izolda

Marsi Péter Pál

Nagy Györgyi Mária

Dr. Pálinszki Antal

Péró Sára

Pintér Márta

Polgár Miklósné

Dr. Schiffer János főpolgármester h.

Székely Gábor

Szűcs Nándor

Jef Valkenburg

Holland-Magyar Közoktatás Vezető szakirányú továbbképzés tanárai

Fővárosi Önkormányzat Oktatási Bizottsága

Mexikói úti iskola tanárai és munkatársai

Ráby úti iskola tanári és gondozói kollektívája

Soros Alapítvány Önfejlesztő Iskolák közössége

És nem utolsósorban köszönet feleségemnek Suri Ilonának és két leányomnak Krisztinek és Melindának, akik ez idő alatt igen sokszor nélkülöztek.

Irodalomjegyzék

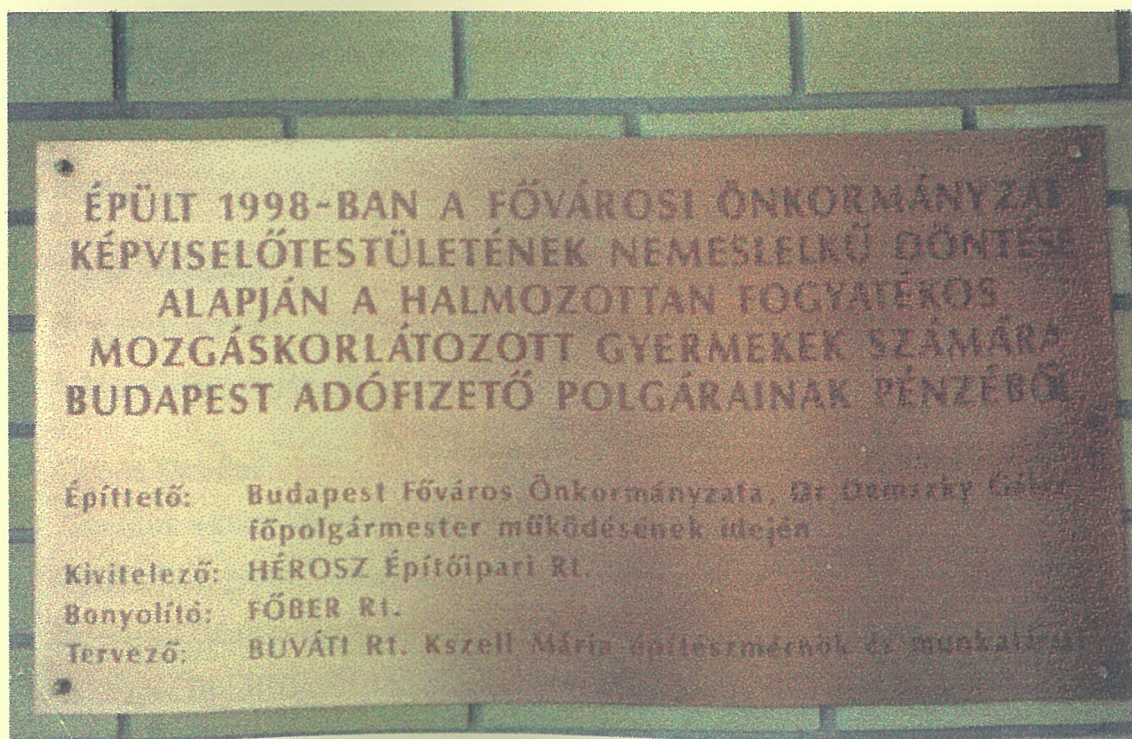
Épült 1998-ban a Fővárosi Önkormányzat képviselőtestületének nemeslelkű döntése alapján a halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek számára Budapest adófizető polgárainak pénzéből.

Építető: Budapest Főváros Önkormányzata, Dr. Demszky Gábor főpolgármester működésének idején

Kivitelező: HÉROSZ Építőipari Rt.

Bonyolító: FŐBER Rt.

Tervező: BUVÁTI Rt. Kszell Mária építészmérnök és munkatársai

Irodalomjegyzék

- Akadálymentesítésről szóló törvény...
- Az esélyegyenlőségről szóló 1998: XXVI. számú törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- Barlai Róbertné
Szervezetfejlesztés a Bárczi Géza utcai Általános Iskola 15 éves történetében
A magunk útját járjuk... (17–25 oldal)
Kiadó: Általános Iskola
- Csapó Judit – Csécsei Béla
Az iskola szervezeti kultúrája
Iskolavezetés és fejlesztés I. kötet F modul Jegyzet Holland-magyar vezetőképző
- Csapó Judit
Szervezetelmélet
Iskolavezetés és fejlesztés I. C modul jegyzet: Holland-Magyar Közoktatási vezetőképzés
- Csath Magdolna
Stratégiai vezetés – vállalkozás Szervezetfejlesztés (242–246 o)
Közgazdasági és jogi Könyvkiadó 1990
- Csávás Dezsőné
Adalékok a korai csecsemőkori agyi károsodott gyermekek intelligencia fejlődésének problematikájához
In: Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola 1975 évi (VIII.) évkönyve Bp. 1975 PP 559–573-ig

- Csávás Dezsőné
Athetosis kezelése a Bobath- és a Pető módszer szintézisével
In: Gyógyped. Tanárképző főisk. Évkönyve V. Bp., 1972 PP 209–217
- Csávás Dezsőné
Az oktatás individualizálásának néhány lehetősége halmozottan fogyatékos agyi bénult gyermekeknél
In: Gyógyped. Tanárképző főisk. Évkönyve VII. Bp., 1974 PP 435–439
- Csávás Dezsőné
Egyes tónusos reflexek jelentősége az agyi bénultak felismerésében és kezelésében
Gyógyped Szemle 1973 4. 304–314-ig
- Csávás Dezsőné
In: Huba Judit: Gyógytorna az ideg és elmegyógyászatban
Medicina Bp., 1976. PP: 150–209-ig
- Dombainé Esztergomi Anna
25 éves a Ráby utcai Tagozat
Szerk: Dr. Derera Mihály
Kilencvenöt év a mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában 1998
Dimenzió + 3 Stúdió (37–54 oldal)
- Dombainé Esztergomi Anna
Beszédképtelen és súlyos beszédhibás gyermekek kommunikációs lehetőségei
Gyógypedagógiai Szemle Különszám 1994 (83–86)
- Dombainé Esztergomi Anna, Péro Sára
Halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekekkel való foglalkozás
Kilenc évtized ... 1993 (71–75. oldal). Szerkesztette: Nádas Pál DFC Kiadó
Budapest

- Dr. Chikán Csaba
A fogyatékos emberek érdekérvényesítő szervezetei, mint a sokoldalú rehabilitációt szolgáló rendszer intézményi elemei
A mozgásfogyatékos emberek rehabilitációjának sokoldalú megközelítése 1997
Tanulmányok: (306–317 oldal)
Kiadó: MEOSZ
- Dr. Chikán Csaba
A honi érdekvédelmi munka jelene és kilátásai a jövőben
Gyógypedagógiai Szemle Különszám 1994 (38–43)
- Fogyatékos tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve MKM 1997 (7-23. oldal)
- Gordosné Dr. Szabó Anna
A mozgáskorlátozottak és a gyógypedagógia kapcsolata – történeti előzmények
Gyógypedagógiai Szemle Különszám 1994 (16–25)
- Kilenc évtized a mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában
Szerkesztette: Nádas Pál
1993 Budapest DFC kiadó-nyomda
- Kilencvenöt év a mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában
Szerkesztette: Dr. Derera Mihály
1998 Dimenzió 3+1 stúdió
- Loránd Ferenc
A kísérlet és az innováció szerepe a pluralista oktatásügyben
A kísérleti iskolák 1990 január 3–5. között Pannonhalmán rendezett első országos konferenciáján elhangzott előadás a szerző által megszerkesztett szövege 1990
- Nádas Pál – Szabó Tibor – Vásárhelyi Gyöngyi
Alternatív Szakképző Középiskola tervei
Mozgásjavító Ált. Isk. irattára

- Nádas Pál
A „Mozgásjavító” Általános Iskola és Diákotthon 90 esztendő története (1903–1993)
Gyógypedagógiai Szemle Különszám 1994 (4–10)
- Nádas Pál
Az iskola mindenkié?
A mozgásfogyatékos emberek rehabilitációjának sokoldalú megközelítése
Kiadó: MEOSZ 1997 Tanulmánykötet (119–136)
- Pavluska Valéria
Oktatási marketing
Iskolavezetés és fejlesztés I. G modul jegyzet: Holland-Magyar Közoktatási vezető képzés
- Pedagógiai Program és Helyi Tanterv a Halmozottan Fogyatékos Gyermekeket Oktató-Nevelő-Mozgásfejlesztő Tagozata
Készült 1997
Iskolai dokumentum, irattár
- Péró Sára
A halmozottan sérült gyermekeket oktató-nevelő tagozat története és szakmai munkájának összefoglalója
Gyógypedagógiai Szemle Különszám 1994 (11–15)
- Polinszky Tibor – Csávás Dezsőné
Funkcióterv (Testi és Értelmi fogyatékosok Általános Kisegítő Iskolája és Nevelőotthona)
1980 Budapest Középülettervező Vállalat
- Szabó Éva
Szociálpszichológia iskolai vezetőknek
Iskolavezetés és fejlesztés I. J modul jegyzet: Holland-Magyar Közoktatási vezető képzés

- Tóth Béla
Nevelési-oktatási és iskolaszervezeti modellek
Iskolavezetés és fejlesztés I. kötet E modul Jegyzet Holland-Magyar, közoktatási vezető képzés
- Tóthné Szilágyi Zsuzsa – Zelinkáné Dr. Simor Ágnes
A munkatevékenység, mint a halmozottan fogyatékosok speciális tantárgya
Gyógypedagógiai Szemle Különszám 1994 (107–109)
- Wendell L.French – Cecil H.Bell, sz.;
A szervezetfejlesztés meghatározása
Oktatásmenedzsment OKKER 1998 (89–99 old)

Melléklet

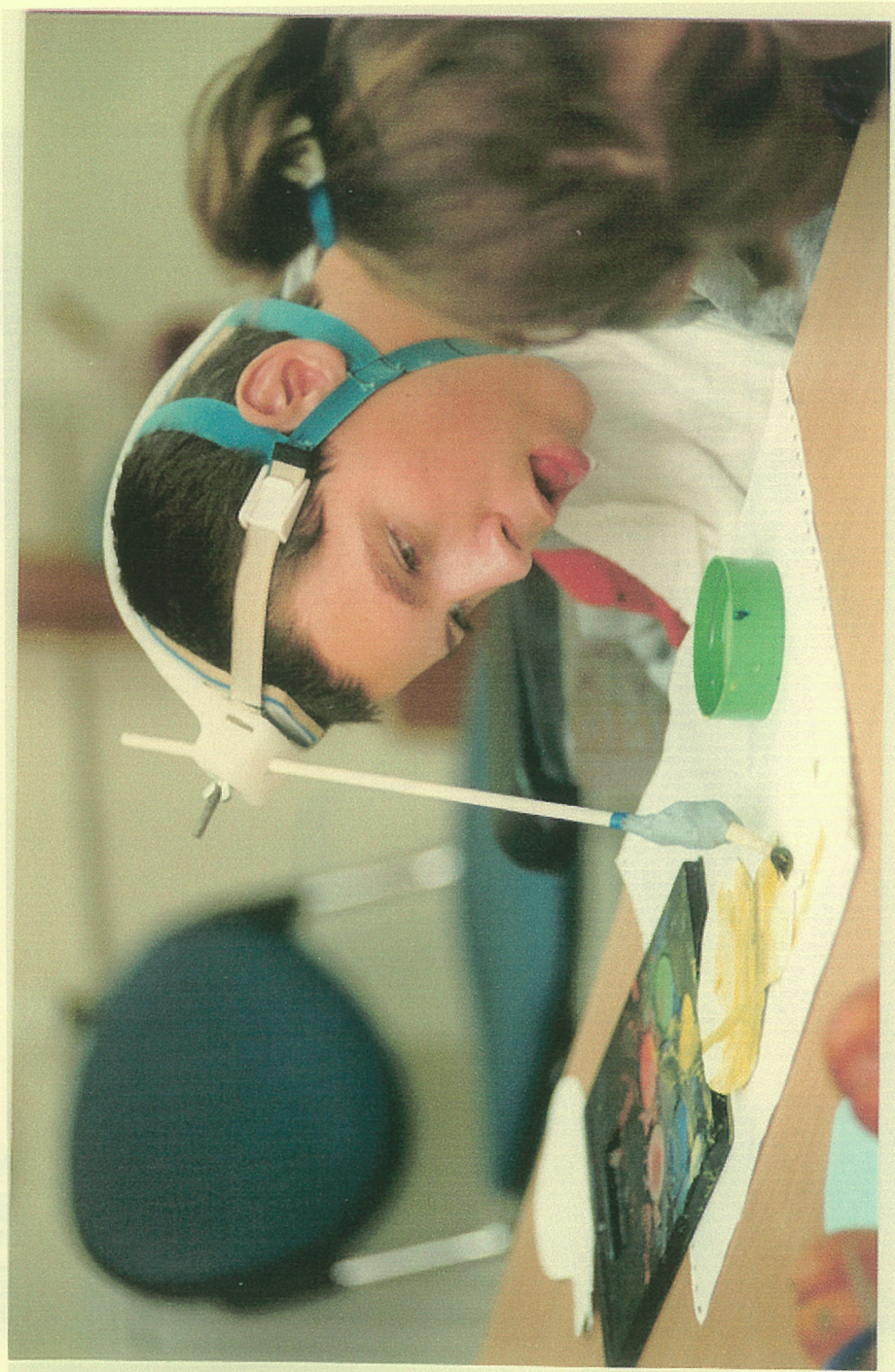
Melléklet

Fotó: Pintér Márta

Fotó: Pintér Márta

Fotó: Pintér Márta

Fotó: Pintér Márta

Fotó: Pintér Márta

Fotó: Pintér Márta

Fotó: Pintér Márta

Fotó: Pintér Márta

Fotó: Pintér Márta

